Globalisering, religion og kultur

Syddansk Universitets Efteruddannelse (SDUE) udbyder i et tværfagligt samarbejde en række kortere eller længere skræddersyede kurser. Under den fælles overskrift udbydes kurser i

- ***Sygdom, sundhed og pleje i et flerkulturelt og flerreligiøst perspektiv***
- ***Religion og kultur i praksis***
- ***Kommunikation og kultur***

Kurserne planlægges konkret i samarbejde med interessenterne.

Baggrund
Globaliseringen er en kraft, der forandrer forholdet mellem nationer, kulturer, organisationer og identiteter.

Globaliserede kulturer, identiteter og religioner har ikke længere udgangspunkt i en territorial eller statslig afgrænsning, men i tværgående geopolitiske sammenhænge. Man kan fx føle et identitetsmæssigt og kulturelt fællesskab med muslimer i Syrien, frem for med sine naboer i Brøndby, eller man kan føle et tæt fællesskab med intellektuelle i USA frem for med sine naboer i Esbjerg. Samtidig er de nye identiteter, kulturer og religioner sammensatte af såvel traditionelle som moderne træk, af fin- og populærkultur, Madonna og Muhammed, ligesom de er præget af lokale, regionale og globale forhold.

Nye former for kulturmøder og kulturkampe opstår som en konsekvens af disse opbrud overalt i verden, og de antager særlige former i Europa. I Europa er vi aktuelt vidne til skærpede politiske bestræbelser på at definere nationale identiteter og historier med henvisning til kultur og religion, som igen opfattes som noget på én gang overleveret og uforanderligt, noget essentielt, der adskiller 'os' fra 'dem'. Samtidig forsøger grupper af indvandrere at fastholde en egen 'oprindelig' kulturel og religiøs identitet i mødet med det moderniserede og sekulariserede Europa.

Institutioner, organisationer og virksomheder oplever disse forandringer og følgende kulturmøder og -kampe både i forhold til deres ydre virke i en global sammenhæng og i forhold til deres indre dannelsesprocesser omkring faglig identitet, professionskultur, intern kommunikation og personalepolitik.

Formål
Det er kursernes formål at kvalificere kursisterne til at arbejde systematisk med kulturel og religiøs mangfoldighed med henblik på opkvalificering af det daglige arbejde, projektudvikling, udarbejdelse af faglige strategier og etiske retningslinjer mv. Kurserne formidler på pædagogisk vis indsigt i relevant forskningsbaseret viden og giver deltagerne viden, kompetencer og redskaber til at reflektere over, diskutere og håndtere kultur- og religionsmøder i relation til deres arbejde og profession. Det er således et væsentligt mål at give kursisterne redskaber til at reflektere over egen profession, organisation/institution og vidensgrundlag og til på baggrund heraf at udvikle nye professionelle strategier og redskaber.

Form
Deltagernes professionelle erfaringer vil i videst muligt omfang blive inddraget med henblik på at etablere et dynamisk læringsmiljø, hvor teori og praksis kan indgå i et vekselvirkningsforhold.

Vi lægger undervejs i programmet op til, at deltagerne får lejlighed til at omsætte den tilgængelige viden i faglige diskussioner og til aktivt at indarbejde egne erfaringer og arbejdsrammer, evt. i form af projektideer eller udkast til evalueringer.

Oplæggene gives primært af religionsforsker Tim Jensen og kulturforskerne Anne Scott Sørensen, Charlotte Kroløkke og Jakob Egholm Feldt, men andre eksperter fra de involverede institutter og fra Syddansk Universitet kan også inddrages. Efter aftale fremsendes forud for kurset et kompendium med introducerende tekster og en liste over relevant faglitteratur.

Arrangør
Syddansk Universitets Efteruddannelse i samarbejde med Institut for Filosofi, Religion og Pædagogik, Syddansk Universitet og Institut for Litteratur, Kultur og Medier, Syddansk Universitet.

Kontakt konsulent Allan Emiliussen, Syddansk Universitets Efteruddannelse, for mere information på tlf.: 6550 1073, eller via mail på: ae@sdu.dk. Se også vores hjemmeside: www.sdue.sdu.dk

Oplægsholdere:
Tim Jensen
Tim Jensen har mere end 15 års erfaring med og undervisning i religion og kulturmøde inden for social-, sundheds- og uddannelsessektoren (f.eks. Rehabiliteringscentret for Torturofre; Instituttet for Blinde og Svagsynede; Aarhus, Odense og Københavns kommuner; Undervisningsministeriet; Udlændingestyrelsen; Domstolsstyrelsen; Kriminalforsorgen; Politiet; Uddannelsescenteret for sundhedsvæsenet i Vejle Amt). Han er forfatter til bl.a. *Religionsguiden, en vejviser til flygtninge og indvandreres religioner og trossamfund i Danmark* (se www.relguide.sdu.dk), til *Etikken og Religionerne* (m. M. Rothstein), Aschehoug 1998 og senere samt medforfatter til *Religion, Eksistens og Sygepleje*, Dansk Sygeplejeråd, Nyt Nordisk Forlag, 2003.

Jakob Egholm Feldt
Jakob Feldt arbejder på en række projekter inden for et bredt kulturanalytisk felt med vægt på medborgerskabs- og deltagelsesbegrebet. Seneste relevante publikationer er Jakob Feldt (2007). *The Israeli Memory Struggle. History and Identity in the Age of Globalization*. Odense: University of Southern Denmark Press. Jakob Feldt (in print).“History and Peace Education”. *Rethinking History. The Journal of Theory and Practice*. Jakob Feldt. (in print) ”Kulturmødet i socialanalytisk perspektiv”. *Dansk Pædagogisk Tidsskrift*. Seeberg, Peter & Jakob Feldt (eds., 2006): *New Media in the Middle East*. Working Paper Series No. 7. Odense: Centre for Contemporary Middle East Studies, University of Southern Denmark.

Anne Scott Sørensen
Anne Scott Sørensen har forsket i kulturelle identiteter og grupperinger, historisk og aktuelt, med vægt på intersektioner mellem køn, alder og seksualitet. Hun har været hovedredaktør af en serie på 4 bind om aktuel kulturanalyse: *Kunstkritik og kulturkamp* (2005), *Kultur på kryds og tværs* (2005), *Kultur uden centre* (2006), *Smagskulturer og formidlingsformer* (2006). Er pt. leder af forskningsprogrammet Kulturarv og Kulturanalyse under ILKM og arbejder på en reader i kulturstudier til udgivelse på norsk, svensk og dansk.

Charlotte Kroløkke
Charlotte Kroløkke er uddannet i USA og har et udstrakt samarbejde med amerikanske forskningsmiljøer omkring kulturel mangfoldighed og teknologi- og forbrugsstudier. Hun arbejder pt på et projekt om et sæddonation og de involverede problemstillinger af såvel kulturel som kommerciel og befolkningshygiejnisk art vedr. ophav, genetik, køn, race etc. Charlotte Kroløkke er endvidere involveret i et nationalt uddannelses- og mentorprojekt for kvinder med en anden etnisk baggrund end dansk. Hun har senest sammen med Anne Scott Sørensen udgivet *Gender Communication. Theories and Analyses* (Sage, 2006).

Syddansk Universitets Efteruddannelse
Syddansk Universitets Efteruddannelse udvikler og afholder kurser, konferencer, sommerskoler og forskerforedrag i dialog med aftagerne. Vi er et stærkt team med forskellige kompetencer og stor erfaring i udvikling og udbud af arrangementer i tæt samarbejde med kunderne.

De enkelte kurser:

1. Sygdom, sundhed og pleje i et flerkulturelt og flerreligiøst perspektiv
Ansatte i sygehusvæsenet, sundheds- og ældrepleje sektorer må i lighed med andre sikres efter- eller videreuddannelse, så de i videst muligt omfang kan forholde sig professionelt både i teori og praksis til de nye udfordringer, der udspringer af globalisering og af møder mellem mennesker med forskellige religiøse og kulturelle baggrunde, forskellige sygdoms- og sundhedsopfattelser og forskellige plejebehov.

Der er brug for viden om generelle forhold samt om viden og kvalifikationer tilpasset den enkelte institution og arbejdsplads. Syddansk Universitets Efteruddannelse har udarbejdet et rammetilbud, der i samarbejde med rekvirerende institution skræddersyes til den pågældende institutions og personalegruppes behov og ønsker. Deltagere i kurset skal:

- Få relevante kundskaber og redskaber
- Bliv klædt bedre på til at deltage i kvalificerede diskussioner
- Afklare egne og andres relevante værdier, holdninger og normer
- Få inspiration til at udarbejde en strategi på området

ẓ Få inspiration til at håndtere religion og kultur professionelt og på en for den specifikke institution mest hensigtsmæssig måde

Kursusbeskrivelse

Kurset fokuserer på de kulturelle og religiøse forhold, der har relevans i praksis. Efter en kort introduktion til selve globaliserings, religions – og kulturbegrebet, til generelle principper for interkulturel kommunikation, til den medicinske antropologi og emner af generel betydning for mødet med patienter med forskellige kulturelle og religiøse baggrunde lægges hovedvægten på islam og på forskelle og ligheder mellem islam og kristendom.

For at sikre fokuseringen, på de kulturelle og religiøse forhold, der har særlig relevans i praksis, vil en del af undervisningen koncentrere sig om temablokkene ”Familien”, ”Krop og køn”, ”Mad og medicin”, ”Livets afslutning” eller andre. Temablokkene skal således belyse religions- og kulturbundne kønsrollemønstre, krops- og sygdomsopfattelser, opfattelser af seksualitet og menstruation, ’forbud’ mod indtagelse af bestemte typer medicin, diæter i forbindelse med barsel eller sygdom, ritualer ved (evt. nært forestående) dødsfald m.m.

Skærpelse af deltagernes bevidsthed om både egne og sundhedsvæsenets kulturelle og religiøse værdier og opfattelser. Redskaber til en professionel og etisk interkulturel kommunikation

Form

Kurset veksler mellem oplæg ved underviseren samt diskussion på baggrund af deltagernes aktive input med viden og spørgsmål baseret på deres professionelle viden og erfaringer. Efter aftale fremsendes forud for kurset et kompendium med introducerende tekster og en liste over relevant faglitteratur.

Arrangør

Eksempel på en dag

9.00 – 10.00 Religion og kultur
Hvad er det, og hvilken rolle spiller det for henholdsvis sygdoms- og sundhedsopfattelser og professionelle roller?

10.15 - 11.00 Religions- og kulturmøde
Hvad er det, og hvordan kommer det til udtryk i mødet med patienter og kolleger?

11.15 - 12.15 Interkulturel kompetence
Hvad er det i forhold til patienter og kolleger med andre religiøse og kulturelle baggrunde

12.15 - 13.00 Frokost

13.00 – 14.00 Islam
Fordomme, fjendebilleder og muslimske patienter

14.15 - 15.00 Muslimske patienter
Familie, kønsroller, mad, krop, sygdom og sundhed

15.00 –15.30 Afsluttende debat

2. Religion og kultur i praksis

Religion er kommet for at blive
Religion, ikke mindst islam, diskuteres dagligt i medierne og i den offentlige debat, og på mange af landets institutioner og arbejdspladser er religion og diskussioner om religion og kultur blevet en del af dagligdagen. Folkekirken tilbyder virksomhedspræster, astrologer og spirituelle coaches er også medspillere, og hvad enten fokus er på medarbejdere og deres trivsel, på samarbejde mellem medarbejdere med forskellig religiøs og kulturel baggrund eller på mødet ude i verden eller hjemme med handelspartnere med anden religiøs baggrund, vil de fleste institutioner og virksomheder have fordel af at optimere viden om religion og kvalifikation samt afklare deres forhold dertil.

Men en fagligt kvalificeret diskussion er afhængigt af at kurset og opkvalificeringen er tilpasset den enkelte institution og arbejdsplads. Syddansk Universitets Efteruddannelse har udarbejdet et rammetilbud, der i samarbejde med rekvirerende virksomhed, institution, arbejdsplads skræddersyes specifikke behov og ønsker. Deltagere i kurset skal overordnet set:

- Få kundskaber og redskaber der kan sikre bedst mulige interkulturelle kommunikation og praksis
- Bliv klædt bedre på til at deltage i kvalificerede diskussioner
- Afklare egne og andres relevante værdier, holdninger og normer
- Få inspiration til at udarbejde en samlet strategi på området
- Få inspiration til at håndtere religions- og kulturmøder på en professionel og for virksomheden hensigtsmæssig måde

Faste elementer
Globaliseringsbegrebet afklares og diskuteres med særligt henblik på de for Danmark og virksomheden mest oplagte konsekvenser.
Begreberne religion, kultur, kulturmøde og interkulturel kommunikation og kompetence afklares og diskuteres.
Islam og kristendom og de to religioners ligheder og forskelle introduceres.

Oplæg til videre diskussion på de enkelte arbejdspladser af mulig udarbejdelse af fælles regelsæt på området, inkl. af grænser for imødekommenhed over for religiøst og kulturelt bestemte ønsker etc.

På denne baggrund lægges op til fagligt kvalificerede og nuancerede diskussioner af spørgsmål af afgørende betydning for ledelse og ansatte, klienter og pårørende.

- Hvilken rolle skal religionen spille i dagligdagen og i arbejdet?
- Vil I tage hensyn til religiøst og kulturelt betingede behov og ønsker? Hvordan
- Vil I tage anderledes og større hensyn til disse end til alle andre behov og baggrunde?
- Hvor går grænsen for imødekommenhed; for religionens betydning uden for hjemmets fire vægge, kirken, moskeen eller andre religiøse institutioner?

Form
Der lægges i programmet løbende op til diskussion og til at deltagerne præger diskussionen aktivt for at indarbejde egne erfaringer og arbejdsrammer, f.eks. ved at deltagerne undervejs forbereder de emner der skal tages op, eller en bestemt vinkling af gennemgåede problemfelter.

Efter aftale fremsendes forud for kurset et kompendium med introducerende tekster og en liste over relevant faglitteratur.

Eksempel på en dag

9.00 –10.00 **Globalisering, religion, kultur og interkulturel kommunikation.**
Overblik over aktuelle positioner og debatter om religionens rolle i kulturmøder og om forholdet mellem religion og stat, religion og politik, religion og offentlighed.

10.15-11.00 **Religion og kultur i Danmark 2007.**
Hvordan ser det religiøse landskab ud, er danskere, inkl. de danske muslimer, som flest meget eller meget lidt religiøse, og hvad betyder det for deres syn på andres religion?

11.15-12.15 **Religions- og kulturmøder.**
Hvad er det og hvordan tackles det mest professionelt, generelt og på arbejdspladsen?

12.15-13.00 **Frokost**

13.00 –14.00 **Islam**
Fordomme, fjendebilleder og fakta

14.15-15.00 **Muslimske kollegaer, samarbejds- og handelspartnere og klienter: personlige grænser, kønsroller, mad, krop, sygdom og sundhed.**
Gennemgang af de kulturelle og religiøse opfattelser og praksisser, der har mest relevans i det daglige arbejde,

herunder opfattelser og praksis knyttet til familie, krop og seksualitet, køn og kønsroller, mad, høflighed, kropssprog m.v.

15.00 –15.30 Afsluttende debat

3. Kommunikation og kultur

Stiller mødet med mennesker fra andre kulturer end den danske os overfor at skulle forandre vores måde at kommunikere på? Er der noget i vores indforståethed med hinanden på jobbet, i offentligheden og privat, som går tabt eller kan misforstås i flerkulturelle sammenhænge? Kan dette overvindes gennem kommunikative strategier? Kommunikation er gennem de senere år blevet et bevidst aspekt af vores omgang med hinanden i de fleste sammenhænge.

Man kan forstå kommunikationen som årsag til misforståelser og konflikter, som man kan undgå ved at vælge en bestemt type kommunikation, eller som et kalkuleret middel til at opnå bestemte resultater i en virksomhed eller organisation. Dette kursus tager udgangspunkt i kommunikative problemstillinger i relation til kulturmøder og indfører i metoder til i interkulturel kommunikation. Kurset kan tilpasses den enkelte virksomhed eller organisation, således at specifikke behov tilgodeses. Deltagerne i kurset får:

w relevant viden om interkulturel kommunikation
indsigt i typiske former for misforståelser og konflikt
indsigt i mekanismer som fordomme og stereotyper

w færdigheder i at udvikle og deltage i interkulturel kommunikation

w mulighed for at afklare egne behov og for at arbejde med egen organisation

Form
Der lægges i programmet op til at deltagerne arbejder med egne erfaringer og arbejdssituation ligesom der udover den teoretiske og vidensbaserede undervisning inddrages cases og øvelser

Efter aftale fremsendes forud for kurset et kompendium med introducerende tekster og en liste over relevant faglitteratur.

Eksempel på en dag

9.00-10.00 Introduktion til kommunikation generelt og interkulturel kommunikation i særdeleshed.
Metoder og strategier i interkulturel kommunikation. Best cases.

10.15-11.00 **Forskellige former for anerkendende og konfliktløsende kommunikation. Grundlag, formål og teknikker.**

11.15-12.00 **Kulturmødet som en særlig kommunikationsudfordring.**
Den flerkulturelle arbejdsplads/organisation. Betydningen af institutions- og professionskulturer.

13.00-14.00 **Gruppearbejde og mindre øvelser**

14.15-15.00 **Kommunikation, deltagelse og myndiggørelse.**
Inkluderende og ekskluderende kommunikation. Samtale- og dialogperspektiv.

15.00-16.30 **Arbejde med udvalgt case og perspektivering**